ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АЛП – арифметико-логічний пристрій

БМУ – блок мікропрограмного управління

БОД – блок обробки даних

БПП – блок пріоритетних переривань

ВП – вір туальний процесор

ВІС – велика інтегральна схема

ЕОМ – електронна обчислювальна машина

ІМС – інтегральна мікросхема

КС – контролер станів

КМП – контролер послідовності мікрокоманд

КПДП – контролер прямого доступу до пам'яті

МП – мікропроцесор

МС – мікросхема

МПК – мікропроцесорний комплект

МПП – мікропрограмна пам'ять

МПС – мікропроцесорна секція

ОС – обчислювальна система

ОЗП – оперативний запам'ятовувальний пристрій

ПВВ – пристрій вводу/виводу

ПЗП – постійний запам'ятовувальний пристрій

РЗП – регістровий запам'ятовувальний пристрій

СМУ – схема мікро програмного управління

СПП – схема прискореного переносу

СУСЗ – схема управління станами і зсувами

ТТЛ – транзисторно-транзисторна логіка

 $\Phi AM - \phi$ ормувач адрес мікрокоманд

ЦПЕ – центральний процесорний елемент

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ВСТУП

Обчислювальна техніка відіграє ключову роль у науковотехнічному прогресі. Використання цифрових обчислювальних пристроїв дозволяє створювати на їх основі контрольні та керуючі системи, які інтегруються у прилади, машини, технологічні установки та процеси. Це сприяє значному підвищенню рівня автоматизації, економії енергії, сировини та матеріалів, а також покращенню продуктивності та якості праці.

Одним з важливих досягнень мікроелектроніки та обчислювальної техніки ϵ розробка мікропроцесорів (МП). Використання мікропроцесорів у промисловому обладнанні дозволяє значно знизити їх вартість у порівнянні з системами на основі малих та середніх інтегральних схем, які виконують аналогічні функції. Одночасно з цим досягається суттєве зменшення маси, габаритів та енергоспоживання системи. Перехід на нову елементну базу підвищує технологічність систем промислової автоматики та значно розширює економічно доступну сферу їх застосування.

Промисловість освоїла та серійно випускає велику кількість мікропроцесорних комплектів великих інтегральних схем (ВІС) різної архітектури. Розвиток елементної бази мікропроцесорів здійснюється за кількома взаємодоповнюючими напрямками, що дозволяє гнучко адаптувати архітектуру систем управління до вимог конкретних застосувань та умов експлуатації. Останніми роками чітко простежується тенденція стандартизації систем команд та інтерфейсів електроннообчислювальних машин (ЕОМ) та мікроконтролерів, що забезпечує взаємозамінність комп'ютерів та сумісність їхнього програмного забезпечення.

Мікропроцесор (МП) — це пристрій, який обробляє інформацію відповідно до програми, поданої командами на його входи, і реалізований

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

в одній або кількох великих інтегральних схемах (ВІС). Очевидно, що МП не може функціонувати без інших інтегральних мікросхем (ІМС), які виконують функції синхронізації, узгодження по навантаженню тощо.

Набір сумісних інтегральних схем, за конструктивнотехнологічними характеристиками та призначених для створення ЕОМ і мікропроцесорних систем, називається мікропроцесорів, мікропроцесорним комплектом (МПК). МПК включає ВІС процесора, ВІС регістрів, ІМС регістрів, інтерфейсів пристроїв введення-виведення, **BIC** контролерів, генераторів, таймерів тощо. Таким чином, мікропроцесор виконує арифметичні та логічні операції, аналізує та приймає рішення, які змінюють процес обчислень, керує процесом введення та виведення інформації, тобто викону ϵ функції центрального процесора ЕОМ.

Для однокристальних 8-розрядних мікропроцесорів характерне використання регістрової та квазі-регістрової адресації, яка дозволяє в межах 8-розрядної команди задавати операції класу "регістр-регістр" або "регістр-пам'ять", що відповідає вимогам обробки програм керування. Однокристальні мікропроцесори мають фіксовану систему команд, не допускають розширення і мають універсальне призначення.

Секційні мікропроцесори мають довільну систему команд (реалізовану методом емуляції), допускають розширення, володіють вищою швидкодією та використовуються для створення специфічних інтегральних схем. При використанні секційних мікропроцесорів процесор ЕОМ будується на основі набору ВІС центральних процесорних елементів з блоком прискореного переносу, які утворюють операційну частину, та блоку мікропрограмного управління, який утворює пристрій керування.

Для реалізації інтерфейсу в склад секційних комплектів включаються ВІС магістральних приймачів-передавачів, контролерів переривань і контролерів інтерфейсів, а для генерації синхронізуючих

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

імпульсів процесора — контролерів синхронізації. Важливо розрізняти контролери та процесори команд, оскільки вони відрізняються кількістю рівнів управління. Мікроконтролери мають один рівень управління процесом обробки інформації — рівень мікрокоманд. Процесори команд мають два рівня управління процесом обробки інформації:

- 1. Рівень команд.
- 2. Рівень мікрокоманд.

Таким чином, процесори команд можуть виконувати практично довільну множину команд, маючи обмежену кількість мікрокоманд. Прикладний алгоритм зберігається у зовнішній пам'яті, тоді як в мікропрограмній пам'яті зберігаються мікропрограми емуляції команд. Замість виконання команди, виконується мікропрограма її емуляції.

Емуляція має такі переваги:

- спрощення структури мікропроцесора;
- можливість роботи з практично будь-якою системою команд;
- полегшення розробки мікропроцесора;
- можливе збільшення швидкодії завдяки використанню внутрішньої пам'яті.

Розроблювана мікроЕОМ призначена для реалізації системи команд. Вона створюється в навчальних цілях, щоб навчити проектувати системи обробки даних.

Мікропроцесорний комплект на основі однокристального процесора являє собою одну мікросхему, тоді як на основі секційного — кілька мікросхем, кожна з яких є мікропроцесорною секцією.

Структурно мікропроцесорна секція складається з таких частин:

- блок внутрішньої пам'яті;
- арифметико-логічний пристрій;
- блок регістра Q;
- блок управління.

					ІАЛЦ
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	

До секційних мікропроцесорних комплектів належить набір високошвидкісних великих інтегральних схем (ВІС) серії К1804, призначений для створення швидкодіючих мікропроцесорних пристроїв з розрядно-модульною організацією (ЕОМ середньої продуктивності, контролерів, засобів цифрової автоматики). Цей комплект призначений для реалізації структур машин з довільною системою команд. Секційна архітектура ВІС комплекту дозволяє нарощувати розрядність пристроїв, а управління здійснюється мікропрограмним способом. Орієнтація на систему обрану команд реалізується **ШЛЯХОМ** емуляції на мікропрограмному рівні, записуючи необхідні мікропрограми постійний запам'ятовувальний пристрій. До серії К1804 входять наступні BIC:

- Два типи мікропроцесорних секцій: К1804ВС1 та К1804ВС2.
- Два типи секційних блоків мікропрограмного управління: К1804ВУ1 і К1804ВУ2.
- Контролер послідовностей мікрокоманд: К1804ВУ3.
- Блок мікропрограмного управління: К1804ВУ4.
- Секційний контролер адреси: К1804ВУ5.
- Паралельний регістр: К1804ИР1.
- Блок прискореного переносу: К1804ВР1.
- Контролер станів: К1804ВР2.
- Три типи секційних магістральних приймачів-передавачів: К1804BA1, К1804BA2, К1804BA3.
- Генератор синхронізації: К1804ГГ1.
- Багатоцільовий буферний регістр: К1804ИР2.
- Секційний порт вводу/виводу: К1804ИР3.

Усі ВІС працюють при напрузі живлення 5В ± 0.25 В та сумісні зі стандартними ТТЛ схемами.

			·		
Зм	Арк.	№ докум.	Пілпис	Дата	l

У курсовому проекті буде реалізовано процесор команд. Керуюча частина МП (Рис. 1.1) побудована на основі принципу мікропрограмного управління.

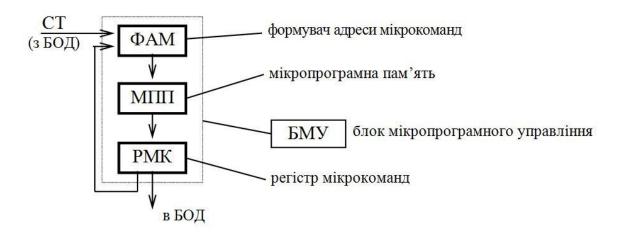

Рис. 1.1 Структура керуючої частини МП

Мікропрограма управління процесом або об'єктом знаходиться у мікропрограмній пам'яті (МПП). Формувач адрес мікрокоманд (ФАМ) генерує адреси мікрокоманд. У кожному такті поточна мікрокоманда зберігається в регістрі мікрокоманд. У наступних розділах буде проведений детальний опис блоків, що проектуються за варіантом курсового проекту.

Зм	Арк.	№ локум.	Пілпис	Лата

РОЗДІЛ 1. СТРУКТУРА ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ З МІКРОПРОГРАМНИМ УПРАВЛІННЯМ

До складу обчислювальної системи з мікропрограмним управлінням входять наступні компоненти:

- блок обробки даних;
- блок мікропрограмного управління;
- блок пріоритетних переривань;
- пам'ять;
- зовнішні пристрої;
- контролер прямого доступу до пам'яті.

Характеристика блоку обробки даних:

До складу блоку обробки даних (БОД) входять арифметико-логічний пристрій (АЛП) та схема управління станом і зсувами (СУСЗ). АЛП забезпечує виконання арифметичних та логічних операцій і будується на основі мікропроцесорних секцій (МПС), кожна з яких обробляє дані в 4 розряди. Структурна схема МПС включає чотири блоки: блок внутрішньої пам'яті, блок операційного автомата (ОА), блок регістра Q та блок управління. Обчислювальна система є 32-розрядною, тому АЛП складається з восьми МПС К1804ВС1.

Мікросхеми К1804ВС1 мають наступні виводи (див. рис. 1.2 та рис. 1.3):

- МІ (9 розрядів) визначає, яку саме мікрооперацію виконуватиме операційний автомат у поточному циклі;
- A, B (по 4 розряди) адресні входи, дані надходять з регістрів A і B відповідно;
- D (4 розряди) вхід з шини даних;
- Ү (4 розряди) вихід на шину Y;
- ОЕ вхід для сигналу дозволу видачі результату на шину Y;

					IA HII 467 400 002 HD	Арк
					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	0
3 _M	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		8

- С4 перенос за межі старшого розряду результату;
- F3 значення (копія) старшого розряду результату (знак результату);
- Z ознака нульового результату;
- OVR переповнення результату;
- Р сигнал поширення переносу;
- G сигнал генерації переносу;
- СІ вхідний перенос (перенос у нульовий розряд);
- PQ3 вивід зсуву старшого розряду регістра Q;
- PQ0 вивід зсуву молодшого розряду регістра Q;
- PF0 PF3 виводи, які залежно від напряму зсуву є входом або виходом, через які здійснюється запис значення в розряд, що звільняється, і видача вмісту розряду, що виштовхується.

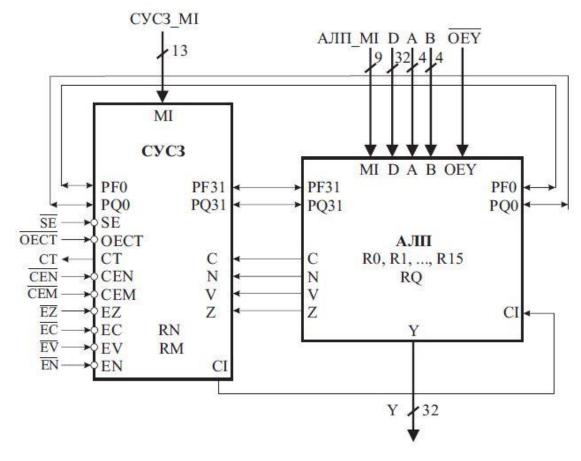

Рис. 1.2 Узагальнена структура блока обробки даних

					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	Арк
					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	$\overline{}$
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		9

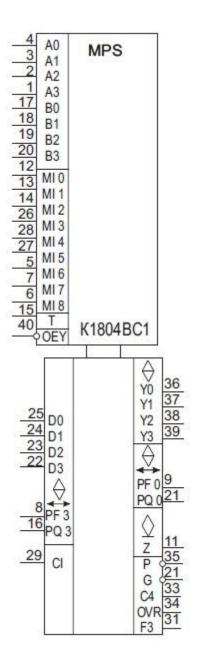

Рис. 1.3 Умовне графічне позначення схеми МПС К1804ВС1 на принципових схемах

Схема управління станами і зсувами (мікросхема К1804ВР2) призначена для наступних завдань:

- Формування сигналу вхідного переносу (СІ) для молодшої МПС АЛП та СПП.
- Забезпечення арифметичних, логічних, циклічних та інших зсувів даних в АЛП.
- Виконання мікрооперацій над бітами слова стану (C4, F3, Z, OVR).

					14 111 467 400 000 110	Арк
					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	10
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		10

• Формування сигналу умови (CondiTion).

Призначення виводів мікросхеми К1804ВР2 (див. рис. 1.4):

- MI0 MI12 входи для мікроінструкцій.
- C, N, V, Z входи слова стану.
- YC, YN, YV, YZ входи двонаправленої шини Y для запису слова стану у зовнішній регістр та читання з регістра.
- ОЕҮ дозвіл на видачу слова стану на шину Ү.
- CEN, CEM дозвіл запису в регістри N і M відповідно.
- EZ, EN, EV, EC входи керування записом в окремі розряди регістру М.
- СТ вихід сигналу умови (тристабільний).
- ОЕСТ дозвіл видачі сигналу умови СТ на шину.
- PF3, PF0, PQ3, PQ0 входи/виходи для організації зсувів.
- SE сигнал дозволу зсуву.

Після виконання кожної мікрооперації формується слово стану, яке складається з наступних ознак результату:

- С4 перенос за межі старшого розряду результату.
- F3 значення (копія) старшого розряду результату (знак результату).
- Z ознака нульового результату (вихід з відкритим колектором).
- OVR ознака переповнення результату.

Після виконання кожної мікрооперації в АЛП зі старшої МПС в СУСЗ надходять ознаки результату С4, F3, OVR, Z, де над ними можуть виконуватись різноманітні операції. Поточні або попередні значення слова стану можуть зберігатись у двох внутрішніх регістрах (RgN, RgM) або у зовнішньому стеку. На підставі слова стану формується сигнал

3м	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

умови СТ, який надходить в блок мікропрограмного управління й використовується для організації умовних переходів в мікропрограмах.

Два можливих способи об'єднання мікропроцесорних секцій в АЛП:

- 1. З послідовним переносом із секції в секцію.
- 2. З паралельним переносом.

У даній роботі використовується спосіб об'єднання схем з паралельним переносом із секції в секцію. В такому випадку для об'єднання мікропроцесорних секцій використовується схема прискореного переносу (див. Рис. 1.5).

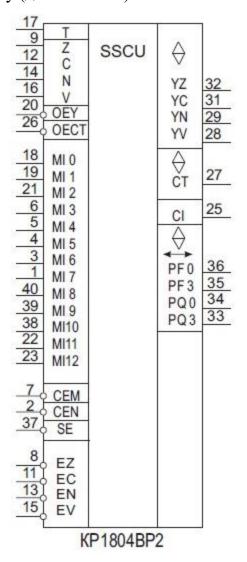

Рис. 1.4 Умовне графічне позначення схеми СУСЗ К1804ВР2 на принципових схемах

					IA IIII 467400 002 II2	Арк
					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	10
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		12

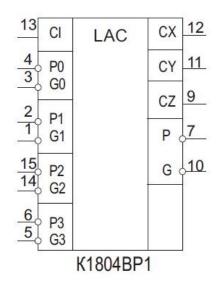

Рис. 1.5 Умовне графічне позначення схеми прискореного переносу К1804BP1 на принципових схемах

Обов'язкові компоненти блоку мікропрограмного управління (БМУ, Рис. 1.6):

- 1. ФАМ (формувач адреси мікрокоманд):
- Використовується спеціальна мікросхема К1804ВУ4.
- Генерує 12-розрядні адреси мікрокоманд.
- Виконує 16 мікроінструкцій, включаючи отримання наступної адреси, повторення адреси, умовні та безумовні переходи, виклики мікропідпрограм та організацію циклів.
- Виводи:
 - D0 D11: шина адреси наступної команди.
 - RLD: дозвіл запису до регістру адреси/лічильника циклу.
 - о CI: вхідний перенос лічильника мікрокоманд.
 - FL: ознака переповнення внутрішнього стеку (глибина стеку – п'ять 12-розрядних мікрокоманд).
 - А0 − А11: шина адреси мікрокоманди.
 - о СС: код умови.
 - о ССЕ: код дозволу умови.

					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	Арк
					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	12
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		13

- Функції: формує адресу мікрокоманди, використовується для організації мікропрограм.
- 2. ПМК (пам'ять мікрокоманд):
 - Зберігає мікропрограму емуляції мікрокоманд та мікропрограми обслуговування зовнішніх пристроїв.
- 3. РМК (регістр мікрокоманд):
 - Зберігає поточну мікрокоманду, що виконується.
- 4. МУ (мультиплексор умови):
 - Використовується для вибору умови для організації умовних переходів.
- 5. ІНВ (інвертор умови):
 - Являє собою суматор за модулем 2, необхідний для виконання умовних переходів.

Допоміжні компоненти:

- ППА (перетворювач початкової адреси): перетворює код операції мікрокоманди в початкову адресу мікропрограми.
- ПА (перетворювач адреси): трансформує вектор переривання в початкову адресу мікропрограми обслуговування даного переривання.

Мікросхема К1804ВУ4 формує 3 сигнали управління:

- RE: дозвіл РМК.
- МЕ: дозвіл перетворення початкової адреси (ППА).
- VE: дозвіл перетворення адреси.

Ці компоненти забезпечують основні функції для керування мікропрограмами та взаємодії з зовнішніми пристроями в обчислювальній системі з мікропрограмним управлінням.

Зм	Арк.	№ локум.	Пілпис	Лата

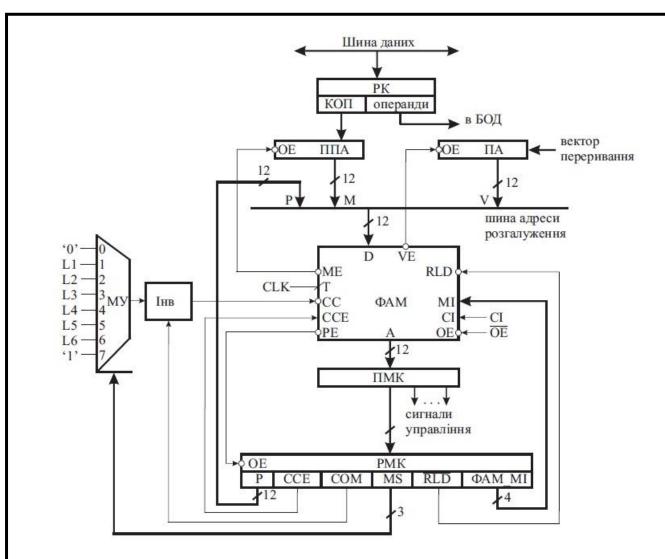

Рис. 1.6 Структура блока мікропрограмного управління

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

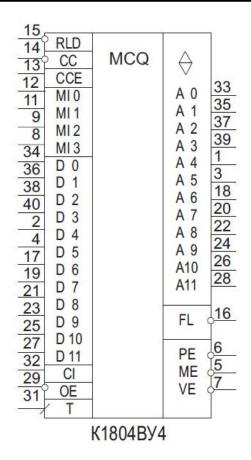

Рис. 1.7 Умовне графічне позначення мікросхеми формувача адрес мікрокоманд К1804ВУ4 на принципових схемах

Мікросхема К1804ВН1 призначена для прийому та обслуговування запитів на переривання від 8 зовнішніх пристроїв. Вона формує вектор переривання і має наступні виводи:

- INR0 INR7: входи запитів на переривання.
- ER: визначає форму сигналів запитів.
- MK0 МК7: шина маски.
- S0 S2: шина стану.
- МІО МІЗ: входи мікроінструкцій.
- ЕІ: дозвіл виконання мікроінструкцій.
- OVR: сигнал переповнення.
- VEC0 VEC2: вектор переривання.

					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	Арк
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	1АЛЦ.467400.003 ПЗ	16

Чотири розряди коду мікроінструкції МІО–МІЗ дозволяють створити систему команд БПП з 16 команд:

- RESET IR: очистка регістра запитів.
- CLR IR, val: очистка окремих розрядів регістра запитів за значеннями з шини маски.
- CLR IR, MR: очистка окремих розрядів регістра запитів за значеннями з регістра маски.
- CLR IR, VR: очистка одного з розрядів регістра запитів під управлінням вектора запиту.
- LOAD MR, val: завантаження регістра маски значеннями val.
- READ MR: читання регістра маски.
- CLR MR, val: очистка регістра маски за значеннями з шини маски.
- SET MR, val: встановлення в «1» окремих розрядів регістра маски за значеннями з шини маски.
- SET MR: встановлення в «1» всіх розрядів регістра маски.
- RESET MR: очистка регістра маски.
- LOAD SR, val: завантаження регістра стану значеннями val.
- READ SR: читання слова стану.
- READ VR: читання вектора переривань.
- EI: дозвіл переривань.
- DI: заборона переривань (виходу з регістра запитів IR).
- RESET: загальна очистка схеми.

Мікросхема К1804ВРЗ дозволяє об'єднати до 8 мікросхем К1804ВН1 для створення блоку пріоритетних переривань (БПП) з кількістю ліній переривань до 64. Вона має наступні виводи:

- INR0 INR7: входи запитів на переривання.
- ER: визначає форму сигналів запитів.
- МК0-МК7: шина маски.

					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	Арк
					1АЛЦ.407400.003 113	17
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		1/

- S0 S2: шина стану.
- MI0 MI3: входи мікроінструкцій.
- ЕІ: дозвіл виконання мікроінструкцій.
- OVR: сигнал переповнення.
- VEC0 VEC2: вектор переривання.

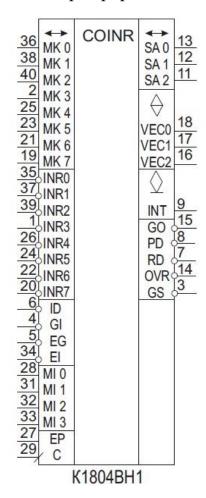

Рис. 1.8 Умовне графічне позначення мікросхеми векторних переривань К1804ВН1 на принципових схемах

Зм	Арк.	№ локум	Пілпис	Лата

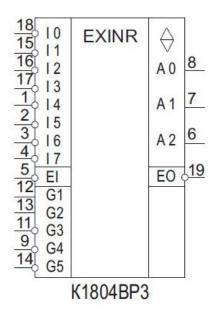

Рис. 1.9 Умовне графічне позначення мікросхеми розширювача векторних переривань K1804BP3 на принципових схемах

Прямий доступ до пам'яті (ПДП) — спосіб вводу/виводу інформації, під час якого встановлюється безпосередній зв'язок між приладами вводу/виводу (ПВВ) і пам'яттю, а передача даних виконується без участі центрального процесору. Досягається висока швидкодія обміну інформацією, звільнення центрального процесору від безпосередньої передачі даних. Для організації ПДП використовують контролер ПДП (КПДП).

Функції КПДП:

- керування режимами передачі;
- генерація адреси;
- пересилка даних;
- підрахунок кількості слів.

Основною структурною одиницею КПДП ϵ генератор адреси (ГА) К1804ВУ6.

Функції мікросхеми К1804ВУ6:

• формування послідовних адрес комірок пам'яті під час передачі даних до пам'яті або з пам'яті;

l						IA IIII 467 400 002 IID	Арк
L						ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	10
	Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		19

- підрахунок кількості слів;
- формування сигналу кінця передачі.

Для встановлення зв'язку між ПВВ і пам'яттю використовують механізм пріоритетних переривань. БПП приймає запит на переривання від ПВВ, формує сигнал ІК — вимога переривання і вектор переривання ПА трансформує вектор переривання в 12-розрядну початкову адресу мікропрограми обслуговування ПВВ, яка знаходиться в МПП. Ця програма налаштовує ГА на потрібний режим роботи, задає кількість слів, початкову або кінцеву адресу пам'яті та ініціює початок передачі інформації. Дані з ПВВ передаються через внутрішню три-стабільну шину на шину даних пам'яті (через приймально-передавальний пристрій), а адресу формує ГА.

Система команд ГА:

- 000 WRCR запис в регістр управління
- 001 RDCR читання з регістра управління
- 101 LDAD завантаження регістра та лічильника адреси
- 110 LDWC завантаження регістра кількості слів та лічильника слів
- 011 RDAC читання лічильника слів
- 010 RDWC читання лічильника слів
- 100 REIN завантаження лічильників з регістрів
- 111 ENCT запуск (дозвіл лічби)

Режими роботи К1804ВУ6:

• Режим 0: До появи '0' у лічильнику слів

До регістру керування заноситься 100, до регістру кількості слів і лічильника слів – кількість слів, до регістру і лічильника адреси – кінцева адреса та відбувається зменшення значень лічильників на 1 на кожному кроці до появи у лічильнику слів '0'.

• Режим 1: Передача до заданої кількості слів

3м	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

До регістру управління заноситься 001, до регістру кількості слів — кількість слів, до лічильника слів — 0, до регістру і лічильника адреси — початкова адреса та відбувається збільшення значень лічильників на 1 на кожному кроці до появи рівності регістру та лічильника слів.

• Режим 2: Передача до заданої адреси

В цьому режимі виконується передача до заданої адреси, причому лічильник слів виконує функції регістра. Операція пересилки зупиняється, коли вміст лічильника адреси дорівнює вмісту лічильника слів. До регістру управління заноситься 010, до регістру слів — кінцева адреса, до лічильника адреси — початкова адреса та відбувається збільшення значення лічильника адреси на 1 при кожному кроці до появи рівності лічильника слів та адреси.

• Режим 3: Передача до переповнення лічильника слів

До лічильника слів записується доповнення кількості слів, які необхідно передати. Лічильник слів виконує інкремент до переповнення (сигнал WCO). До регістру управління заноситься 011, до лічильника і регістра слів — кількість слів в доповняльному коді, до лічильника і регістра адреси — початкова адреса.

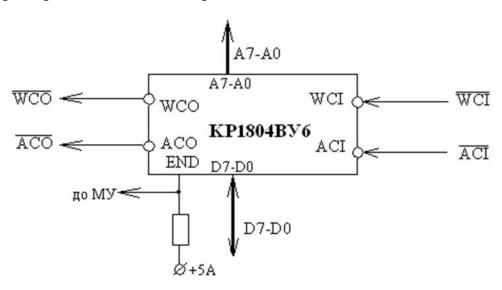

Рис. 1.10 Умовне графічне позначення контролера прямого доступу до пам'яті К1804ВУ6

					IA TILI 467400 002 ITD	Арк
					ІАЛЦ.467400.003 ПЗ	21
Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		21

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНА ПАМ'ЯТЬ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Розробка функціональної схеми основної пам'яті ЕОМ включає в себе кілька ключових етапів. По-перше, потрібно визначити потрібну ємність оперативної та постійної пам'яті відповідно до вимог системи. Далі необхідно визначити кількість субмодулів мікросхем пам'яті, які потрібні для досягнення необхідної розрядності шини даних. Важливо також розподілити адресний простір між оперативною та постійною пам'яттю, враховуючи потреби системи.

Необхідно спроектувати функціональну схему основної пам'яті ЕОМ ємністю 50 Кбайт.

Основна пам'ять складається з:

- ОЗП, ємністю 32 Кб;
- ПЗП, ємністю 16 Kб.
- Елементна база ОЗП: К541РУ2.
- Елементна база ПЗП: К555РЕ4.

К541РУ2. Мікросхема має 10 адресних входів, а також 4-розрядну двонапрямну тристабільну шину для вводу/виводу інформації і дозволяє зберігати 1Кх4 біт інформації.

Керуючі сигнали:

- CS вибір мікросхеми;
- ОЕ дозвіл видачі даних на шину;
- W/R запис/читання.

К555РЕ4. Мікросхема має 11 адресних входів та 8-р озрядну шину виводу і дозволяє зберігати 2Кх8 біт інформації.

Керуючі сигнали:

• CS3, CS2, CS1 – для вибору мікросхеми.

Зм	Арк.	№ локум.	Пілпис	Лата

Оскільки мінімальна одиниця інформації, що адресується — 32-розрядне слово, то ємність основної пам'яті складає 10К 32-розрядних слів.

- O3П 8К 32-розрядних слів.
- П3П 2К 32-розрядних слів.

Розрядність шини адрес для пам'яті:

• $O\Pi =]10K[=]log10[+ 10 = 14]$

Для досягнення необхідної розрядності МС пам'яті об'єднуються в субмодулі. Кількість мікр осхем ОЗП у субмодулі — 8, $\Pi 3\Pi - 4$.

Для досягнення необхідної ємності субмодулі об'єднуються в модулі. Кількість субмодулів ОЗП у модулі-8, ПЗП-2.

A14 A13 A11 A10 A9 **HEX** A12 A00 0 0 0000h 0 0 0 0 DC РУ2 ОЗП 0 0 1 1 1 1 1 1FFFh . . . 0 0 0 0 1 0 0 2000h ПЗП DC P E 4 7FFFh 1 1 1 1 1 1 1

Таблиця 2.1 Розподіл адресного простору

Розряд А14 використовується для вибору ОЗП або ПЗП.

Розряди А9 – А0 подаються на мікросхеми оперативної пам'яті.

Розряди А10-А0 подаються на мікросхеми постійної пам'яті.

Розряди A12 — A10 подаються на дешифратор ОЗП для вибору субмодулів оперативної пам'яті.

Розряди A13 — A11 подаються на дешифратор ПЗП для вибору субмодулів постійної пам'яті.

3м	Арк.	№ докум.	Пілпис	Лата

РОЗДІЛ З. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ БЛОКА МІКРОПРОГРАМНОГО УПРАВЛІННЯ ТА БЛОКА ПРІОРИТЕТНИХ ПЕРЕРИВАНЬ

Блок мікропрограмного управління:

Основний елемент блока мікропрограмного управління ФАМ побудований на основі елементної бази мікросхеми К1804ВУ4 (DD1). Сигнал СС потрапляє в ФАМ з інвертора умови (DD2.1), який реалізовано на мікросхемі К555ЛЛЗ. На інвертор умови подається сигнал СОМ (РМК6) і сигнал з мультиплексора умови. Мультиплексор умови (DD4) реалізовано на мікросхемах КР1533КП15. МПП складається з двох субмодулів мікросхем КР556РТ7 (DD5 – DD15 та DD16 – DD26). Вибір субмодуля відбувається по сигналу ФАМ ОЕ та старшому розряду адреси А11 (DD3.1 використовується для інвертування сигналу А11, щоб вибрати перший субмодуль МПП). Субмодулі складаються з 11 мікросхем кожен та забезпечують необхідну розрядність МПП (84 розряди). Виходи 1 – 84 МПП подаються на РМК – регістр мікрокоманд, який реалізовано на основі елементної бази мікросхем К580ИР82 (DD27 – DD37).

Блок пріоритетних переривань:

Обчислювальна система з мікропрограмним управлінням розрахована на 16 зовнішніх пристроїв, тому БПП складається з двох схем векторних переривань К1804ВН1 (DD38, DD39).

Розширювач векторних переривань (РВП) використовується для об'єднання декількох схем векторних переривань, щоб таким чином можна було під'єднати до обчислювальної системи більшу кількість зовнішніх пристроїв. Можливі два способи об'єднання схем векторних переривань: послідовний та паралельний. За варіантом реалізовано послідовне підключення.

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

РВП реалізовано на МС К1804ВРЗ (DD40). На входи І РВП під'єднуються виходи GS СВП, на входи G подається мікроінструкція, вхід ЕІ відповідає за дозвіл запису. На виході A0 матимемо останній розрядадреси вектора переривання VEC. Даний сигнал подаємо на ПА, реалізований на двох мікросхемах КР556РТ7 (DD41, DD42), який генерує адресу мікропрограми обробки даного переривання та подає її на вхід ФАМ.

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

	РОЗДІЛ	4. ФОРМАТ	И ДА]	НИ.	X	
32	2-розрядна обчислюв	альна систе	ема	3	мікропрогр	амним
управлі	нням оперує з такими фо	рматами дані	их:			
7	. Цілі 8-бітні числа без	знаку (форма 0	т СНА	AR)		
Діа	пазон: 0 28-1					
31	2. Цілі 32-бітні числа без	знаку (форм	ат IN7	Γ)		0
Діа	пазон: 02 ³² - 1					
3	 Цілі 32-бітні числа зі з 	наком (форм	ат INT	ΓG)		
31	30					0
знак						
Діа	лазон: $-2^{31}2^{31}$ -1					
۷	I. Числа з плаваючою	крапкою (фор	мат R	REA	L)	
31	30 23	22				0
знак	характеристика числа	мантис	а числ	па		
		<u>l</u>				
Діа	лазон: 1.17549×10 ⁻³⁸ 3	3.402823×10 ³⁸				
	5. Десяткові числа (фор	мат ВСО)				
31						0
	1	I	1			

Діапазон: 0 ... 99 999 999

3м	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ІАЛЦ.467400.003 ПЗ

Арк 26

РОЗДІЛ 5. ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ КОМАНД

5.1 Емуляція команд

ЕОМ здійснює емуляцію системи команд віртуального процесора. Це означає, що кожна команда, яка реалізована в процесорі емуляції, замінюється в ЕОМ послідовністю мікрокоманд (мікропрограмою) з системи команд, реалізованої в апаратній логіці ЕОМ.

Програмістська модель віртуального процесора включає 4 компоненти:

- 10 регістрів загального призначення (REGa ... REGj);
- програмний лічильник віртуального процесора (РС);
- слово стану віртуального процесора (PSW);
- покажчик стеку (SP).

Компоненти віртуального процесора розміщуються у молодших адресах віртуальної пам'яті:

Адреса	ОЗП
	Програма
0Ch	SP
0Bh	PSW
0Ah	Rj
09h	Ri
08h	Rh
07h	Rg
06h	Rf
05h	Re
04h	Rd
03h	Rc
02h	Rb
01h	Ra
00h	PC

31	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

Структура PSW:

15	14	12	10	8	6	4	2	0
			О	S	Z	A	P	С

O (Overflow) – ознака переповнення;

S (Sign) – ознака від'ємного результату;

Z (Zero) – ознака нульового результату;

A (Auxiliary carry) – ознака переносу з молодшої тетради;

Р (Parity) – ознака парності;

С (Carry) – ознака переносу в старший розряд.

Узагальнений алгоритм емуляції:

- 1. Читання регістра програмного лічильника віртуального процесора з ОЗП в один з регістрів БОД.
- 2. Формування адреси команди.
- 3. Читання команди з ОЗП.
- 4. Виконання команди:
- перехід на мікропрограму емуляції;
- виконання мікропрограми.
- 5. Запис результату в ОЗП.
- 6. Модифікація регістра слова стану:
- читання слова стану з ОЗП в регістр БОД;
- модифікація значень ознак;
- запис слова стану в ОЗП;
- модифікація програмного лічильника;
- запис нового значення лічильника в ОЗП.

Зм	Арк.	№ локум.	Пілпис	Лата

5.2 Формати команд

- КОП (Operation Code) код операції
- R, R1, R2 регістри (RA ... RJ)
- М непряма адресація пам'яті (адреса комірки пам'яті у регістрі)
- addr 16-розрядна адреса комірки пам'яті
- disp8-зміщення (1 байт). Діапазон: -128 ... 127
- #d16 безпосередні дані

Підпис

№ докум.

- SP регістр покажчику стеку (Stack Pointer)
- PC лічильник команд (Program Counter)

Двобайтні команди:

15		8	7					0
	КОП				_			
1.5		0	7		4	2		0
15		8	/		4	3		0
	КОП			_			R	
15		8	7		4	3		0
	КОП			R2			R1	
15		8	7		4	3		0
	КОП			M(@R)			R	
15		8	7		4	3		0
	КОП						M(@R)	
15		8	7					0
	КОП				dis	p8		

ІАЛЦ.467400.003 ПЗ

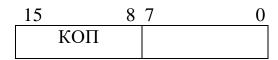
Арк

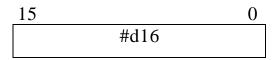
29

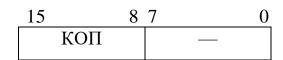
Чотирибайтні команди:

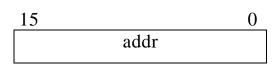
15	8	7	4	3		0
КОП		_			R	

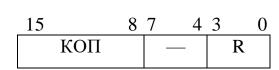
15		0
	#d16	

15		0
	addr	

5.3 Система команд

Команди пересилки даних:

mov	R,M;
mov	M,R;
mov	R1,R2;
mov	R,#d16;
xchg	R1,R2;
xchg	R,M;
push	R;
pop	R;

Арифметичні команди:

1 1			
add	R1,R2;	add	R,M;
add	M,R;	add	R,#d16;
adc	R1,R2;	adc	R,M;
adc	M,R;	adc	R,#d16;
addf	R1,R2;	addf	R,M;
addf	M,R;	addf	R,#d16;
addb	R1,R2;	inc	R;
sub	R1,R2;	sub	R,M;
sub	M,R;	sub	R,#d16;
subc	R1,R2;	subc	R,M;
subc	M,R;	subc	R,#d16;
subf	R1,R2;	subf	R,M;

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ІАЛЦ.467400.003 П3

subf M,R; R,#d16; subf subb R1,R2; dec R; neg R; mul R1,R2; R,M; mul M,R; mul mul R,#d16; mulf R1,R2; mulf R,M; mulf M,R; mulf R,#d16; div R1,R2; div R,M; div M,R; div R,#d16; divf R1,R2; divf R,M; divf M,R;divf R,#d16; R; sqr sqrf R; R1,R2; pow R; R1,R2; not and R1,R2; R1,R2; or xor R1,R2; nand R1,R2; nxor R1,R2; R1,R2; srl sll R1,R2; R1,R2; sra sla R1,R2; slc R1,R2; src Команди порівняння: R1,R2; cmp cmp R,MR,#d16 cmp Команди переходів: addr jmp disp8 ja ina disp8 disp8 jc disp8 inc disp8 jΖ disp8 jnz disp8 jo disp8 jno jp disp8 disp8 jnp disp8 js jns disp8 loop disp8 call addr ret Інші команди:

nop – no operation hlt – halt operation

ı					
ı	Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

di – disable interrupts ei – enable interrupts

5.4 Програмування перетворювача початкової адреси (ППА)

Nº	КОП	адреса в МПП	команда	довжина команди	формати даних
1	01h	010h	mov R,M	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
2	02h	020h	mov M,R	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
3	03h	030h	mov R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
4	04h	040h	mov R,#d16	4	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
5	05h	050h	xchg R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
6	06h	060h	xchg R,M	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
7	07h	070h	push R	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
8	08h	080h	pop R	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
9	09h	090h	add R1,R2	2	INT,INTG
10	0Ah	0A0h	add R,M	2	INT,INTG
11	0Bh	0B0h	add M,R	2	INT,INTG
12	0Ch	0C0h	add R,#d16	4	INT,INTG
13	0Dh	0D0h	adc R1,R2	2	INT,INTG,CHAR
14	0Eh	0E0h	adc R,M	2	INT,INTG,CHAR
15	0Fh	0F0h	adc M,R	2	INT,INTG,CHAR
16	10h	100h	adc R,#d16	4	INT,INTG,CHAR
17	11h	110h	addf R1,R2	2	REAL
18	12h	120h	addf R,M	2	REAL
19	13h	130h	addf M,R	2	REAL
20	14h	140h	addf R,#d16	4	REAL
21	15h	150h	addbR1,R2	2	BCD
22	16h	160h	inc R	2	INT,INTG,CHAR
23	17h	170h	sub R1,R2	2	INT,INTG
24	18h	180h	sub R,M	2	INT,INTG
25	19h	190h	sub M,R	2	INT,INTG
26	1Ah	1A0h	sub R,#d16	4	INT,INTG
27	1Bh	1B0h	subc R1,R2	2	INT,INTG,CHAR
28	1Ch	1C0h	subc R,M	2	INT,INTG,CHAR
29	1Dh	1D0h	subc M,R	2	INT,INTG,CHAR
30	1Eh	1E0h	subc R,#d16	4	INT,INTG,CHAR
31	1Fh	1F0h	subf R1,R2	2	REAL
32	20h	200h	subf R,M	2	REAL
33	21h	210h	subf M,R	2	REAL
34	22h	220h	subf R,#d16	4	REAL
35	23h	230h	subb R1,R2	2	BCD
36	24h	240h	dec R	2	INT,INTG,CHAR
37	25h	250h	neg R	2	INT,INTG,CHAR
38	26h	260h	mul R1,R2	2	INT,INTG
39	27h	270h	mul R,M	2	INT,INTG
40	28h	280h	mul M,R	2	INT,INTG
41	29h	290h	mul R,#d16	4	INT,INTG
42	2Ah	2A0h	mulf R1,R2	2	REAL
43	2Bh	2B0h	mulf R,M	2	REAL

3м	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

44	2Ch	2C0h	mulf M D	2	REAL
			mulf M,R		
45	2Dh	2D0h	mulf R,#d16	4	REAL
46	2Eh	2E0h	div R1,R2	2	INT,INTG
47	2Fh	2F0h	div R,M	2	INT,INTG
48	30h	300h	div M,R	2	INT,INTG
49	31h	310h	div R,#d16	4	INT,INTG
50	32h	320h	divf R1,R2	2	REAL
51	33h	330h	divf R,M	2	REAL
52	34h	340h	divf M,R	2	REAL
53	35h	350h	divf R,#d16	4	REAL
54	36h	360h	sqr R	2	INT,INTG
55	37h	370h	sqrf R	2	REAL
56	38h	380h	pow R1,R2	2	INT,INTG
57	39h	390h	not R	2	INT,INTG
58	3Ah	3A0h	and R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
59	3Bh	3B0h	or R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
60	3Ch	3C0h	xor R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
61	3Dh	3D0h	nxor R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
62	3Eh	3E0h	nand R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
63	3Fh	3F0h	srl R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
64	40h	400h	sll R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
65	41h	410h	sra R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
66	42h	420h	sla R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
67	43h	430h	src R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
68	44h	440h	slc R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
69	45h	450h	cmp R1,R2	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
70	46h	460h	cmp R,M	2	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
71	47h	470h	cmp R,#d16	4	INT,INTG,REAL,BCD,CHAR
72	48h	480h	jmp addr	4	
73	49h	490h	ja disp8	2	
74	4Ah	4A0h	jna disp8	2	
75	4Bh	4B0h	jc disp8	2	
76	4Ch	4C0h	jnc disp8	2	
77	4Dh	4D0h	jz disp8	2	
78	4Eh	4E0h	jnz disp8	2	
79	4Fh	4F0h	jo disp8	2	
80	50h	500h	jno disp8	2	
81	51h	510h	jp disp8	2	
82	52h	520h	jnp disp8	2	
83	53h	530h	js disp8	2	
84	54h	540h	jns disp8	2	
85	55h	550h	loop disp8	2	
86	56h	560h	call addr	4	
87	57h	570h	ret	2	
88	58h	580h	nop	2	
89	59h	590h	hlt	2	
90	5Ah	5A0h	di	$\frac{2}{2}$	
91	5Bh	5B0h	ei	2	
71	וושכ	JDUII	LI	4	

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

РОЗДІЛ 6. КОМАНДИ ДЛЯ ДЕТАЛЬНОЇ РОЗРОБКИ

Ділення цілих двійкових чисел зі знаком (співмножники та результат - у доповняльному коді), - цілочисельне ділення: ділене, дільник, частка (зі знаком), остача (без знаку)

```
accept r10: 0FFFEh
accept r11: 0FFF6h
link 11: ct
\Oper1 R11
\Oper2 R10
\ Res R15
\ Usage r2,r3,r4,r7
{ and r2, r11, 8000h; }
{ and r3, r10, 8000h; }
{ xor r2, r2, r3; }
{ or r15, r2, z; }
{ load rn, flags; and nil, r11, 8000h; }
{ cjp rn_z, lp1; }
{ sub r11, z, r11, nz; }
lp1
{ load rn, flags; and nil, r10, 8000h; }
{ cjp rn_z, lp2; }
{ sub r10, z, r10, nz; }
equ x: r11
equ y: r10
lp2
{ load rn, flags; sub nil, x, y, nz; } \setminus x >= y.
{ cjp not rn_n, div; }
\setminus x < y
{ xor r3, r3; }
{xor r0,r0;}
\{ or \ r0, \ x; \}
{ jmap res; }
div
```

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

```
\ division
{ xor r3, r3; }
dloop
{ load rn, flags; sub x, x, y, nz; }
{ cjp rn_n, res; }
{ add r3, 1; }
{ jmap dloop; }
res
\ results
\{or\ r0,x;\}
{load rn,flags; and nil,x,8000h;}
{cjp rn_z, go;}
{add r0,r10;}
go
{load rn,flags; and nil,r15,8000h;}
{cjp rn_z,respl;}
{sub r15,z,r3,nz;}
respl
{ or r15, r15, r3; }
end{}
       Перетворення двійкового коду в двійково-десятковий (для типу
даних char)
\ PC R10
\ Addr for stos R11
\ Addr for lods R12
\ Source for stos and getter for lods R13
\ Addr for getter R14
\ Addr for source R15
link 11:ct
link 12:rdm
link ewh:16
accept Rdm_Delay:0
accept r15:30h \ source
```

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

```
dw 30h:13803 \ oper
accept r14:32h \ getter
accept r12:20h \ source lods
accept r11:28h \ getter stos
dw 20h:5,6,7
dw 0:10h \ counter
dw 10h:0,2,0,2,0,2,1 \setminus \text{steps to lods, stos, conbd}
lnext
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \ read counter
{xor nil,r0,r0;oey;ewl;}
m1{cjp rdm,m1;R;or r0,bus_D,z;}
\{or\ r10, r0, z;\}
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \ read command
{or nil,r0,z;oey;ewl;}
m2{cjp rdm,m2;R;or r0,bus_D,z;}
{or nil,r0,z;oey; cjp zo,fp1;} \ if fprog1 jump
\{ sub\ r0, r0, 0, z; \} \setminus if\ fprog2\ jump \}
{cjp zo,fp2;}
\{ sub \ r0, r0, 0, z; \} \setminus if \ fprog 3 \ jump \}
{cjp zo,fp3;}
rets
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \Записуємо новий Program Counter
{xor nil,r0,r0;oey;ewl;}
m3{cjp rdm,m3;oey;W;or r10,r10,z;}
{cjp nz,lnext;}
fp1 \ lods
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \ read oper
{or nil,r12,z;oey;ewl;}
lds1{cjp rdm,lds1;R;or r13,bus_D,z;}
{add r12,r12,z,nz;}
{add r10,z,nz;}
{cjp nz,rets;}
fp2 \ conbd
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \ read oper
{or nil,r15,z;oey;ewl;}
```

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

```
bd1{cjp rdm,bd1;R;or rq,bus_D,z;}
{and nil,rq,8000h;load rm,flags;}
{cjp rm_z,sd;}
{or r3,r3,00f0h;}
{xor rq,rq,0ffffh;}
{add rq,rq,1;}
sd
{xor r4,r4;}
d1
{add r5,rq,0,z;}
{sub rq,rq,10000,nz;load rm,flags;}
{cjp rm_n,d1done;}
{cjp nz,d1;add r4,r4,nz;}
d1done
{ add rq,r5,z; }
{or r3,r3,r4;}
{xor r4,r4;}
{xor r0,r0;}
{or r0,r0,1000h;}
d2
{add r5,rq,0;}
{sub rq,rq,1000,nz;load rm,flags;}
{cjp rm_n,d2done;}
{cjp nz,d2;add r4,r4,r0,z;}
d2done
{ add rq,r5,z; }
{xor r0,r0;}
{or r0,r0,0100h;}
d3
{add r5, rq, 0, z;}
{sub rq,rq,100,nz;load rm,flags;}
{cjp rm_n,d3done;}
{cjp nz,d3;add r4,r4,r0,z;}
d3done
{ add rq,r5,z,z; }
```

Арк.

№ докум.

Підпис

Дата

ІАЛЦ.467400.003 ПЗ

37

```
{xor r0,r0;}
{or r0,r0,0010h;}
d4
{add r5,rq,0;}
{sub rq,rq,10,nz;load rm,flags;}
{cjp rm_n,d4done;}
{cjp nz,d4;add r4,r4,r0,z;}
d4done
{add rq,r5,z;}
d5
\{add r5, rq, 0;\}
{sub rq,rq,1,nz;load rm,flags;}
{cjp rm_n,d5done;}
{cjp nz,d5;add r4,r4,z,nz;}
d5done
{or r2,r2,r4;}
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \ write r2 and r3 to getter
{or nil,r14,r14;oey;ewl;}
bd2{cjp rdm,bd2;oey;W;or r2,r2,z;}
{add r5,r14,z,nz;}
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;}
{or nil,r5,z;oey;ewl;}
bd3{cjp rdm,bd3;oey;W;or r3,r3,z;}
{add r10,r10,z,nz;} \inc PC
{cjp nz,end;}
fp3 \stos
{xor nil,r0,r0;oey;ewh;}
{or nil,r11,z;oey;ewl;}
sts1{cjp rdm,sts1;oey;W;or r13,r13,z;}
{add r11,r11,z,nz;}
{add r10,z,nz;}
{cjp nz,rets;}
end{}
```

Зм	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1. Проектирование цифровых систем на комплектах микропрограммируемых БИС./Подред. В.Г.Колесникова.-М.:Радио и связь,1984.-240 с,
- 2. Микропроцессоры и микропроцессорные комплекты интегральных микросхем: Справ. В 2-х томах./Под ред. В.А.Шахнова.-М.:Радио и связь, 1988.
- 3. Комплект БИС К1804 в процессорах и контроллерах./Под р ед. В.Б.Смолова.-М.;Радио и связь,1990.-255 с.
- 4. Б.А.Калабеков. Микропроцессоры и их применение в системах передачи и обработки сигналов.-М.:Радио и связь, 1988.-368 с.
- 5. В.И.Корнейчук, В.П.Тарасенко. Вычислительные устройства на микросхемах. Справ. К.Техніка, 1988.-342с.

Зм	Арк.	№ локум.	Пілпис	Лата